

89–95.

3. Петрунько О. Діти і медіа: соціалізація в агресивному медіа середовищі : монографія. Полтава : ТОВ НВП «Укрпромторгсервіс», 2010. 480 с.

Анжела Поляничко

доцент кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності СумДПУ імені А.С. Макаренка
м. Суми, Україна

Микола Захарченко

студент 4 курсу спеціальності «Соціальна робота»
СумДПУ імені А.С. Макаренка
м. Суми, Україна

ПРОФІЛАКТИКА БУЛІНГУ У ШКІЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

У статті піднімаються питання соціального виховання дітей, які потрапили у складні життєві обставини та є вихованцями центрів соціально-психологічної реабілітації. Акцентується у вага на тому, що зазначені установи є ефективними закладами системи соціального захисту, що можуть систематично та послідовно вирішувати завдання соціального виховання, орієнтуючи їх як на саму дитину, так і на її біологічну сім'ю.

Ключові слова: *особистість, світогляд, соціальне виховання, складні життєві обставини, центр соціально-психологічної реабілітації.*

У наші дні явище булінгу надзвичайно поширене у закладах освіти, а його наслідки негативно впливають на самореалізацію особистості. Проблему булінгу часто замовчують, її не прийнято обговорювати. За таких умов проблему неможливо усунути, вона навпаки, буде набувати більших обсягів та жорстокості. Особливо небезпечним є булінг у підлітковому віці. Попри відносну короткочасність, підлітковий вік може визначати подальше життя особистості. Діти, будучи в такому віці, іноді можуть самореалізовуватися за рахунок інших, менш слабших однолітків. Такі дії можуть мати серйозні негативні наслідки для особистості.

Великий внесок у теорію подолання булінгу зробили такі зарубіжні науковці, як Д. Ольвеус, Д. Лейн, Е. Роланд, Е. Міллер, Д. Таттум, Д. Томпсон. В Україні феномен шкільного булінгу висвітлювали такі вчені, як Є. Волков, С. Кривцова, А. Орлов, А. Малішевська, В. Хмелько та інші. Поняття «шкільне середовище» досліджували А. Куракін та Л. Новікова. Психовікові особливості підліткового віку вивчали В. Гончаров, Д. Ельконін та А. Краківський. Термін «профілактика» розглядала А. Капська, а поняття «соціальна профілактика» досліджувала О. Безпалько.

Спираючись на статтю 1 Закону України «Про освіту» можна зазначити, що «булінг (цькування) - діяння (дії або бездіяльність)

учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого» [8].

З метою подолання булінгу в шкільному середовищі необхідно проводити соціально-педагогічну профілактику.

За визначенням О. Безпалько «соціальна профілактика – це напрям соціально-педагогічної діяльності, що передбачає комплекс соціальних, економічних, політичних, правових, медичних, психолого-педагогічних заходів, спрямованих на попередження, обмеження, локалізацію негативних явищ у соціальному середовищі» [14, с.35].

На наш погляд, пріоритетною роботою соціального педагога в закладі освіти повинна бути саме профілактика булінгу. Вона, в свою чергу, поділяється на три рівні: первинна, вторинна та третинна профілактика [15].

На першому рівні метою такої профілактики є створення сприятливих умов, які б могли передбачити ситуації насильства та пригнічення у шкільному середовищі. Проводиться спілкування з усіма учнями та проводяться інформаційні кампанії як для школярів, так і для працівників закладу та батьків. На другому рівні потрібно усунути або обмежити можливі конфліктні ситуації між підлітками. На цьому рівні проявляються активніші та більш спрямовані на проблему дії фахівця. Важливо скласти більш детальний план роботи як індивідуального, так і групового та загальношкільного характеру, виокремлюються активні фігури даного булінгу та жертви. Третинна профілактика - це комплекс заходів, що мають на меті недопущення повторної поганої поведінки в школі.

Профілактика булінгу в шкільному середовищі - це комплекс заходів, спрямованих на запобігання цькуванню та інших форм насилля в школі. Дуже важливо, щоб запобігання булінгу (цькуванню) в закладі освіти проводилося систематично.

Отже, в наш час актуальною проблемою в нашому суспільстві є прояви булінгу в шкільному середовищі. Проблема шкільного булінгу потребує уважного ставлення вітчизняних дослідників, поглиблення знань педагогів, психологів із зазначеної проблеми та розробки ефективних шляхів для виявлення, попередження та подолання цього деструктивного соціально-психологічного явища. Булінг у школах є дуже поширеним явищем, але це з різних причин замовчують, приховують випадки знущань та оминають таку тему. З одного боку, педагогічний колектив, турбуючись про власну репутацію та репутацію школи, ігнорує її, а з іншого - батьки, які або вважають ситуацію цькування хорошою школою життя, або, хвилюючись за власних дітей, переводять їх до іншого навчального закладу. За таких умов проблему не можливо усунути. Вона навпаки буде набувати більших масштабів і жорстокості. Крім того, проблемою булінгу

є стан духовної культури і моралі учнів, нехтування правовими нормами. Булінг є загрозою ефективного соціального розвитку всіх учасників цього процесу. В цьому ми бачемо соціально-педагогічну проблему. Соціально-педагогічний підхід дає можливість об'єднати зусилля як внутрішнього, так і зовнішнього шкільного середовища для профілактики даної проблеми. Для профілактики булінгу в шкільному середовищі необхідно створювати сприятливий мікроклімат в класі.

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Життя особистості у духовному діапазоні. *Рідна школа*. 2009. № 11 (959). К. : Фелікс. С. 7–17.
2. Гук О. Ф., Чернуха Н. М. Пріоритетні вектори сучасної освіти. *Topical issues of social pedagogy: Collective monograph*. CARICOM, Barbados, 2017. С. 30–55.
3. Про затвердження Типового положення про центр соціально-психологічної реабілітації дітей: Постанова Кабінету міністрів України від 28 січня 2004 р. № 87 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2004-%D0%BF#Text> (дата звернення: 25.04. 2023).
4. Про охорону дитинства: Закон України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 № 2402-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text> (дата звернення: 23.04. 2023).

Лілія Ребуха

д. пед. н., професор, завідувач кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна

Назар Цибульський

аспірант 1 року навчання спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки,
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ: СУТНІСНІ ОСОБЛИВОСТІ

Автори розкривають важливість застосування освітніх технологій в освітній процес закладу освіти на засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії; характеризують становлення та поширення освітніх технологій, що обумовлено різними причинами; означають причини становлення та їх сутнісні характеристики.

Ключові слова: освітні технології, заклади взаємодії, педагогічна діяльність, структура технологій.

Поняття «освітня технологія» прийшло на зміну традиційній системі навчання, яка перестала відповідати вимогам сучасної людини. Тому нині